

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 4 Lysingarprisur fyri mni: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 27 januar 1947

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið 21 Árg.

Lønsteðgingarlóg og prístalið.

Undir krígunum gjørdi Løgtingið prissteðgingarlóg og lønsteðgingarlóg. Tann tíðin var, sum vit vita, ein óvanlig tíð. Alt var á floti, og alt rak. Skuldi eingin ansur verða, runnu prísir upp, og so fylgdi bardagi av tí um lönir og lönkrav, tí tað er sjálvandi at lönirnar mugu laga seg eftir veruprisinum. Ein maður, sum arbeiðir, má fáa slíka lön, at inntøkur og útreiðslur hans standa íhvussu so er á jøvnum. Hann kann ikki arbeiða, um hann ikki livir sømiliga av sínum arbeiði.

Vandin var eisini fyri inflatión, henda vandan mundu menninir í Løgtinginum hava í huga, tá ið teir smíðaðu lógina. Samtíðis sum alt hitt fór at renna upp á flot: prísir og lönir, so fylgdi peningurin við: viðurskiptini kundu gerast so, at peningur okkara, sum so ofta hendir í kriggstíðum, tá ið eingin eftiransan er, kundi gerast virðisleysur.

Millum arbeiðarar í Føroyum man henda prissteðgingarlóg og harav fylgjandi streikuforboð hava verið litið dæmd, tí teir, sum áður er drigið fram í hesum blaði, hava hildið seg vera órættadán: Tann lön, sum arbeiðarin í Føroyum, hin fastlönti eins og hin tímálönti, hava fingið bæði undir krígunum og aftaná kriggið hefur ikki hildið seg eftir prisinum. Menn hava alla tíðina funnist at pristalinum, tí tað hefur verið óvligt. Tað er væl satt, at pristalið í okkara grannalondum — undantikið Íslandi — hefur ligið niðan fyri okkara, men so hava flest allar vørur verið biligari enn hjá okkum. Og eisini hava ríkin ymsastaðni gjørt tað, at framleiðslumaðurin ella solumaðurin hava fingið hægri pris fyri eina vøru, enn tað, ið hann, ið nýtt hefur vøruna, hefur keypt hana fyri: ríkið, ella ríkiskassan kunna vit siga, hefur gildið munin. Serliga eru ta vørur framleiddar í viðkomandi landi, sum so hefur verið gjørt við, eitt sum nú búnaðarvørur.

Tað má sigast at hava verið ein klókur og samfelagsgagnligur politikkur. Tí við slíkum atburði eru menn eggjaðir til at framleiða, og landsins framleiðsla er ikki vordin so dýr fyri nýtarin, at hann ikki hefur orkað at fingið sær hann. Hetta hava hesir gjørt bæði í Onglandi og í Íslandi.

Eitt annað, sum eisini menn hava at siga til pristalsútrokningina og harav standandi lönavtalur er, at menn nú aftaná kriggið ikki týkjast at hava havt í huga, at so nógv nýggjar vørur, sum ikki fingust undir krígunum, nú eru komnar í handlarnar. Tær koma eisini at ávirka pristalið, tí tað ið tað eru nyttuvørur, so verða tær keyptar eisini av arbeiðarunum.

I hesum viðfangi er at nevna, at hin serkøni arbeiðarin, fakmaðurin, sum vit nevna hann, hefur stórar atfinningar til síni lønviðurskipti. Hann skal gjøgnum eina rættiliga langa lærutið, hann hefur oftast dýran reiðskap, sum undir arbeiðinum verður slitin, og hansara lön liggur fá oyru omanfyri tað, ið latið verður fyri vanligt arbeiði. Hann heldur tí, at tað er einki at finnast at, at hann fýr til Íslands fyri har at fáa sær arbeiði. Har, sum ein slíkur arbeiðari hefur so ófara góð kor og er so sera væl løntur.

Út frá mannsins sjónarmiði so er hetta litið at siga til; men hann, ið hugsar longri, sær fullvæl, at hetta er til stóran skaða fyri okkara samfelag, at okkara serkønu menn fara av landinum nú, vit nettupp tørva nógvan og góðan serkunnleika.

Øllum er greitt, at streikir, verkføll ikki eru til gagns fyri eitt samfelag — ikki fyri nakrar partar. Men so mugu stýrandi menn, ið gera lógir og eftiransa samfelagsins rækt og framburði, geva atvoldunum til verkføllini ans og taka tær burtur. Lönir eru ivaleyst høgir í slíkum tíðum; men hesar tíðirnar eru eisini óvanligar. So alt tað, ið fara skal til livið er so høgt uppi í prisi, og tað má sigast at vera rættvist, tá ið arbeiðarin setir fram, at lön hans má vera áráka veruprisinum.

Havnar sjúkrakassi.

Av tí at tað kom steðgur í innheintanina av limagjaldi, tá fyri kassameistari okkara, Anton Andresen, doyði so knappliga, og tað nú er torført hjá innheintaranum at koma uppundan aftur, biðjast teir limir, ið hava eftirstaður fyri 1946 um at gera so væl at rinda tær á skrivstovuni áðrenn hesin mánaðin er úti.

Havn, 17. januar 1947.

Formaðurin.

ATOMMEGIN

SIGA TEIR KANN FÁA STÓRAN TÝDNING
BÆÐI Í VINNULÍVI OG HÚSHALDI

Tað hefur verið sagt, at atommegin kann fara at nýtast til ymiskt gagnligt verk og bæta um aðrar kraftarkeldur, og menn siga nú, at væl er komið aleiðis við slíkum verkum.

Sum kunnugt er tað í Amerika, at øll tey stóru atomverkin liggja, og har eru mestar royndirnar gjørdar.

I dag, sigst tað, eru at finna ymisk sløg av kraftmaskinum — ella »uranstobler« sum teir eisini kalla tað. Tær eru ikki bert ófara stórar, men eisini summar heilt smáar. Áhugavert er at hoyra um eina heilt litla atommaskinu, sum teir nevna »vatnkókarin«. Tað er ein litil stálkúla, og diametur hennara er um lag 1½ m. Henda litla kúlan evnar at lata frá sær javnlaga 10 kilowatt, og tað kann hon halda á við, íhvussu so er, so leingi sum nakar av okkum er á livi. Hon kann nýtast eins og ein annar elektriskur ovnur.

Frálíkt verk fór hon at verið hjá manni, sum bygdí sær hús og vildi hava kraft til húsið ta tíð hann livdi. Høvuðsvansarnar við hesari maskinu er prisurin. Uranið, sum nýtt skal verða, má verða handfarið fyrst, og henda handfaringin fer at seta prisin so upp, at eingin vanligur maður orkar at gjalda. Men tað verður hildið, at tað er ikki orsök til, at so skal altíð fara og verða.

Allar tær maskinur, ið nú verða gjørdar, eru nógv biligari enn tær, ið gjørdar vórðu fyri nøkrum árum síðan.

Prisurin á atommegini er framvegis ein óvissur spurningur. Tað einasta, ið sigast kann er, at atom-

megin er ikki so dýr, at hetta skuldi hindra at nýta hana.

Um hetta bil halda Amerikanararnir seg til við teimum galdandi prisinum, at byggja eina kraftarstøð uppá 75000 kilowatt fyri 25 milliúnir dollar. Ein tilsvarandi kraftstøð, ið ganga skal við koli, kemur at kosta 10 milliúnir at gera. Men so má ein minnst til, at kølstøðin krevur at fáa eina javna flóð av koli, um hon skal ganga í heilum, meðan atomkraftstøðin etur og livir av síni egnu megi. Tøl hava her ikki stóran týdning, tí ein kann ætla, at atommegin er enn í barnarunum. Einki at ivast í verður atommegin biligari og biligari so hvørt sum áriní ganga, meðan líkindini eru til, at kolið verður dýrari og dýrari.

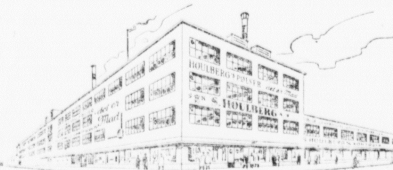
Eitt annað, sum ger, at atommegin kann hava framtíðina fyri sær, er tað, ið framleitt kann verða framíhjá. Nógv ymisk sløg av strálum og radioaktivum kemiskum evnum. Alt hetta kann koma at hava alstóran týdning fyri læknakynstrið, ið beinan vegin kann vænta at hava nýggj, kollveltandi framstig framman fyri sær.

Lastvognskoyring

Anton Arge (y) Húsabrúgv

Tlf. 443

**Hvør moli
av koli
ger mun!**

Vit levera
KJOT-PYLSUR-FLESK
OG KONSERVERS
i allar bestu kvalitetum.

S. HOULBERG A/S
Umboð:
Otto Jacobsen
Vestmanna
Fedevarer - Pølser - Leverpostej og Konserverfabriker
Statskontrol 352
KØDBYEN
KØBENHAVN